

יוצאים מהריבוע

פעילות בנושא "אנחנו" ו"הם" על שיוך חברתי וסטראוטיפים, בהשראת פרסומת שהעלתה רשת טלוויזיה בדנמרק. הפעילות מתאימה לפעילות קבוצה, כיתה או שכבה.

קל לשבח אנשים בתוך ריבועים. יש אותנו ויש אותם. אלה שאנחנו סומכים עליהם ואלה שאנחנו מתעלמים מהם. המקובלים, בעלי המעמד ואלה שרק שורדים. יש את החדשים ויש את אלה שנראה כי מאז ומתמיד היו כאן. דתיים, חילוניים, מזרחיים, אשכנזים, אלו שאנחנו חולקים איתם משהו ואלו שאנו לא חולקים איתם דבר.

מטרות:

- לזהות מכנים משותפים דווקא עם מי שאינו שייך לקבוצה החברתית שלי
- לעורר שיח בנושא "אנחנו" ו"הם"
- ללמוד את המושגים: סטריאוטיפ, אפליה וגזענות ומה הקשר בינם לבין ההכללות שאנו עושים

חומרים:

- סרט איזולירבנד (דביק) צבעוני
- רשימת שאלות (נספח)

הכנה לפעילות:

יוצרים על הרצפה בעזרת האיזולירבנד שני ריבועים גדולים המאפשרים עמידה של לפחות ממחצית המשתתפים בכל אחד מהם. את הריבועים יש להעמיד זה מול זה כאשר ביניהם יישאר מרחב הליכה.

מהלך הפעילות:

חלק א'

מזמינים את המשתתפים להיכנס ולעמוד בתוך שני הריבועים על פי חלוקה לשתי קבוצות: חדשים וותיקים, צעירים ובוגרים, "צברים" ועולים חדשים או כל חלוקה אחרת.

במידה והפעילות שכבתית ניתן ליצור ריבועים כמספר הקבוצות בשכבה, לכל קבוצה הריבוע שלה.

המנחה פותח ואומר: "ברוכים הבאים. אני עומד לשאול אתכם כמה שאלות. חלקן עשויות להרגיש קצת אישיות. אני מקווה שתענו עליהן בכנות. כל מי שתשובתו לשאלה שאשאל חיובית, מוזמן לצאת מהריבוע בו הוא עומד, לעמוד במרחב שמחוץ לריבוע ולהיפגש עם כל מי שענה כמוהו על שאלתי."

המנחה שואל שאלה אחר שאלה. המשתתפים משתיים או יותר הקבוצות שעונים על השאלה, נפגשים במרכז מחוץ לריבועים "שלהם".

המנחה מעודד את המשתתפים ללחוץ את ידי המשתתפים איתם נפגשו ואת שאר הקהל למחוא להם כפיים. לפני השאלה הבאה, יחזרו כולם למקומם.

חלק ב'

בתום התהליך יזמין המנחה את המשתתפים להתיישב ויערוך דיון בנושא "אנחנו" ו"הם":

- איזה רגשות מעוררת המילה "אנחנו"?
- איזה רגשות מעוררת המילה "הם"?
- בתחילת הפעילות, את מי הגדרתם כ"אנחנו" ואת מי כ"הם"?
- האם זה השתנה אצל חלקכם במהלך הפעילות? כיצד?
- מה אנחנו מרגישים כאשר מתייחסים אלינו על פי קבוצת שייכות כזו או אחרת?
- מתי תחושת ה"אנחנו" ו"הם" עלולה להתחיל להרגיש רע?
- מתי וכיצד היא עלולה לגרום נזק?

התייחסות לאדם בהתאם לקבוצה אליה אנחנו משייכים אותו נקראת **סטריאוטיפי** - דעה קדומה על אדם הנובעת מהשתייכותו החברתית, מראה חיצוני וכדומה.

- האם אתם יכולים לתת דוגמאות לדעות כאלה?

חשיבה סטריאוטיפית עלולה לגרום ל**אפליה** - העדפת אדם או קבוצה באופן לא חוקי או לא הוגן. העלולה להעניק לאדם או קבוצה, יתרונות או חסרונות יחסיים, מבלי שתהיה לכך כל הצדקה עניינית.

- מהן הסכנות הנובעות מיחס סטריאוטיפי ומפלה לאחר?

ומה **גזענות**? חשיבה שלפיה, קיים קשר בין מוצאם של בני אדם לבין תכונות אופי או יכולות מסוימות. האדם אינו נשפט על פי ייחודו האישי אלא על פי השתייכותו לקבוצה בלבד. לרוב גישה זו מדגישה את עליונותה של קבוצה אחת על האחרת, והיא משמשת צידוק למעשים ולהתבטאויות פוגעניות.

- אילו זכויות עלולות להיפגע כתוצאה מיחס מפלה כלפי האחר השונה ממני? (הזכות לזהות ולתרבות, הזכות לכבוד, חופש הביטוי, השתלבות בחיי החברה, זכות לשוויון במקום עבודה או לימודים).

- מהי האחריות שאנחנו יכולים לקחת על עצמנו כבודדים או כקבוצה בהתמודדות עם חוסר שוויון כלפי השונה מאתנו?

המנחה יסיים את הפעילות בתודה לכל המשתתפים על הפתיחות והאומץ לשתף, יזמין להמשיך לחשוב על הפעילות ולנסות ולגלות עוד דברים דומים בינם ובין משתתפים נוספים. כך אולי נגלה שלמרות מה שחשבנו, יש ביננו הרבה יותר דברים משותפים.

רשימת שאלות

ניתן לגרוע או להוסיף שאלות בהתאמה לקבוצת המשתתפים:

- מי מבלה יותר משעתיים ביום מול המחשב?
- מי אוהב לרקוד?
- מי טיפל פעם בבעל חיים שנפגע?
- מי הגיש עזרה לאדם ללא קבלת תמורה?
- מי קרוי ע"ש סבא או סבתא?
- מי חוגג את המימונה?
- מי האח הבכור במשפחה?
- מי צמחוני?
- מי תמיד מאחר?
- מי אוהב לבשל?
- מי שואף לגור במקום אחר?
- מי היה רוצה שיחמיאו לו יותר?
- מי חולם להיות זמר?
- מי יודע שיש בו כישרון שיביא אותו רחוק?
- מי יודע בליבו שהוא פגע אי פעם בחבר קרוב?
- מי מאמין שבכל אדם טמון גרעין טוב?

